

Sygn. akt III AUa 443/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2013 r. w Szczecinie

sprawy L. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

ze skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w sprawie VI U 1848/11 z dnia 24 maja 2012r., o wypłatę emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 kwietnia 2013 r. sygn. akt VI U 131/13

oddala apelację.

SSO del. Beata Górka SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

III A Ua 443/13

UZASADNIENIE

W dniu 25 stycznia 2013 r. L. B. wniosła skargę o wznowienie postępowania o sygnaturze akt VI U 1848/11 i wypłatę zaległych świadczeń wraz z odsetkami wskazując, że podstawę wznowienia postępowania stanowi wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., zgodnie z którym ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. jest niezgodna z Konstytucją RP w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. nie zajął stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 stycznia 2012 r., wydany w sprawie o sygnaturze akt VI U 1848/11, oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 12 października 2011 r. i ustalił, że emerytura L. B. podlega wypłacie od dnia 1 października 2011 r.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

L. B. w dniu 5 marca 2009 r. złożyła wniosek o emeryturę. Obowiązujące w tym czasie przepisy określające przesłanki, których spełnienie warunkowało nabycie tego prawa nie uzależniały prawa do emerytury od rozwiązania stosunku pracy. Decyzją z dnia 18 marca 2009 r. ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Ubezpieczona nadal nieprzerwanie świadczyła pracę w Gimnazjum nr (...) w S..

W dniu 1 października 2011 r. wszedł w życie przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna), dodany przez art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726; powoływana dalej jako: ustawa zmieniająca), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Decyzją z dnia 12 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał L. B. wypłatę emerytury począwszy od dnia 1 października 2011 r.

W dniu 4 listopada 2011 r. ubezpieczona wniosła odwołanie od decyzji wstrzymującej wypłatę emerytury.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 24 maja 2012 r., sygn. akt VI U 1848/11, oddalono odwołanie ubezpieczonej o podjęcie wypłaty emerytury. Od wyroku Sądu Okręgowego nie została wniesiona apelacja i jest on prawomocny.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r., nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z konstytucyjną zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikająca z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej, utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, tj. 22 listopada 2012 r. (Dz. U. poz.1285).

Na podstawie powyższego bezspornego stanu faktycznego w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy uznał skargę o wznowienie postępowanie za złożoną w terminie, opartą na ustawowej podstawie (art. 410 § 1 i art. 412 § 1 k.p.c. w związku z art. 401¹ k.p.c.) oraz za usprawiedliwioną i uwzględnił wniosek ubezpieczonej o zmianę skarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że cytowany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., potwierdza, iż rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego, co było niezgodne z art. 2 Konstytucji RP. Aby nadal po 1 października 2011 r. pobierać emeryturę, osoby te musiały rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą, jeżeli nie uczyniły tego ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Sąd meriti zaznaczył, że gdyby osoby te w momencie przechodzenia na emeryturę wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do

emerytury i pozostałyby w zatrudnieniu w związku z faktem uzyskiwania wyższych dochodów ze stosunku pracy niż wysokość świadczenia. Nadto późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego w określeniu, którego ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury. Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że powyższe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu, a sprzeczność ta z reguły istnieje od samego początku. Zgodnie z konstytucyjną regułą wyrażoną w art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie stwierdzał, że art. 190 ust. 4 Konstytucji wskazuje na wyraźną wolę, aby sprawa prawomocnie (ostatecznie) rozstrzygnięta na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją była rozstrzygnięta w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnymi. W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo uprawnionego. Prawo do wznowienia postępowania w wypadku orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności prawnej podstawy prawomocnego orzeczenia sądowego jest bowiem jednym z aspektów konstytucyjnego prawa do sądu (por. wyrok z dnia 2 marca 2004 r., SK 53/2003, OTK ZU 2004/3A/16 oraz z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 5/2003, OTK ZU 2003/6A/50). Realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi na gruncie postępowania cywilnego - będący samodzielną podstawą wznowienia - art. 401¹ k.p.c., nakazujący wznowienie postępowania sądowego w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową, lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Zgodnie z art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie o niekonstytucyjności musi prowadzić do dalszych działań, mających na celu przywrócenie stanu zgodnego Konstytucją.

Następnie sąd pierwszej instancji wskazał, że wprawdzie sąd ubezpieczeń społecznych ocenia decyzję organu rentowego według stanu prawnego obowiązującego w dacie jej wydania, jednak należy to odnieść wyłącznie do sytuacji zmiany stanu prawnego w wyniku działań ustawodawcy, nie zaś w sytuacji orzeczenia o niekonstytucyjności przepisów przez Trybunał Konstytucyjny. Nie budziło wątpliwości tego sądu, że ubezpieczona należy do kategorii osób w odniesieniu, do których Trybunał Konstytucyjny uznał niekonstytucyjność powołanych powyżej przepisów. Ubezpieczona nabyła i realizowała prawo do emerytury od dnia 1 marca 2010 r. (uwaga S.A. winno być: 2009 r.) bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Tym samym sąd meriti uznał, że rozstrzygnięcie w sprawie sygn. akt VI U 1848/11 z dnia 24 maja 2012 r. i poprzedzająca to orzeczenie decyzja organu rentowego wydane zostały na podstawie niekonstytucyjnych w omówionym zakresie przepisów. Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny orzekł, o niezgodności z Konstytucją art. 103a ustawy emerytalnej i art. 28 ustawy zmieniającej, we wskazanym powyżej zakresie to przepisy te w takim zakresie nie mogą mieć zastosowania w niniejszej sprawie, a tym samym muszą być pominięte przy rozstrzyganiu. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, że w aktualnym stanie prawnym, powstałym na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, okoliczność, że ubezpieczona w dniu 1 października 2011 r. kontynuowała zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy nie może być podstawą wstrzymania emerytury. Zatem Sąd ten przyjął, że wznowienie wypłaty emerytury winno nastąpić od dnia jej wstrzymania, tj. od dnia 1 października 2011 r. Jednocześnie sąd pierwszej instancji podzielił pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r. (III ZP 27/00), że akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony skargą o wznowienie postępowania wyrok z dnia 24 maja 2012 r., wydany w sprawie o sygnaturze akt VI U 1848/11 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 12 października 2011 r. i ustalił, że emerytura L. B. podlega wypłacie od dnia 1 października 2011 r.

Ponadto sąd pierwszej instancji zaznaczył, że żądanie ubezpieczonej w przedmiocie przyznania odsetek przekazał w oparciu art. 476 § 2 k.p.c. do rozpoznania organowi rentowemu. Przytaczając treść tego przepisu sąd zwrócił uwagę, że postępowanie toczące się przed Sądem Okręgowym – Sądem Ubezpieczeń Społecznych musi zawsze zostać poprzedzone wydaniem decyzji przez organ rentowy, który może wniosek ubezpieczonej uwzględnić w całości albo w części lub też odmówić jego uwzględnienia. Ubezpieczona może zatem żądać przed Sądem jedynie zmiany stanowiska zajętego przez organ rentowy, natomiast nie może domagać się tego, o czym organ rentowy jeszcze nie zdecydował. W tej sytuacji powyższy wniosek winien być w pierwszej kolejności rozpoznany przez organ rentowy, który – po przeprowadzeniu stosownego postępowania wyjaśniającego – wyda w tej sprawie decyzję. Dopiero od tak wydanej decyzji będzie ewentualnie służyło ubezpieczonej odwołanie do Sądu.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w części dotyczącej daty od której Sąd przyznał prawo do dalszej wypłaty świadczenia nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu naruszenie art. 28 ustawy zmieniającej w związku z art. 103a ustawy emerytalnej dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy zmieniającej przez przyjęcie, że przepis art. 28 powołanej ustawy był niekonstytucyjny w dacie wydania zaskarżonej decyzji mimo treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, a tym samym przyznanie ubezpieczonej prawa do dalszej wypłaty emerytury od chwili jej zawieszenia tj. od 1 października 2011 r.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do dalszej wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 r.

W uzasadnieniu skarżący między innymi wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt: K 2/12, jest w tej sprawie konstytucyjny, tj. obowiązuje od dnia wejścia w życie, zaś skutki prawne wywołuje tylko na przyszłość, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, w szczególności w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny bezpośrednio w wyroku nie określił skutków czasowych swojego orzeczenia, tj. momentu utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją.

W odpowiedzi na apelację L. B. wniosła o jej oddalenie wskazując, że wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy są prawidłowe, a wyprowadzone z nich wnioski prawne nie budzą zastrzeżeń. Ustalenia te i rozważania sąd odwoławczy podziela i przyjmuje za własne.

Podstawą wznowienia postępowania w sprawie jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, który uznał za niezgodny z Konstytucją art. 28 ustawy zmieniającej w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Wyrok ten wszedł w życie z dniem jego opublikowania w Dzienniku Ustaw, tj. w dniu 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., nr 1285). W niniejszej sprawie bezspornym jest, że w oparciu o analizowane przez Trybunał Konstytucyjny w przytoczonym orzeczeniu przepisy organ rentowy decyzją z dnia 12 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. w związku z brakiem dowodu rozwiązania stosunku pracy, którą uprzednio przyznał ubezpieczonej zgodnie z decyzją z dnia 18 marca 2009 r., począwszy od 1 marca 2009 r. Uprzednio również Sąd Okręgowy w Szczecinie na tej samej podstawie oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Obecnie, Sąd Apelacyjny analizując całość sprawy doszedł do przekonania, że nie tylko zaistniały przesłanki uzasadniające wznowienie postępowania z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności aktu

normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 401¹ k.p.c.), ale także podstawy do uwzględnienia skargi, poprzez zmianę objętych skargą orzeczeń w sposób, w jaki uczynił to sąd pierwszej instancji.

Z treści uzasadnienia wskazanego wyroku Trybunału wynika, że zarzut niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji sformułowany został w odniesieniu do wąskiego kręgu osób, a mianowicie emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, tj. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Trybunał nie objął przy tym analizą rozwiązania przyjętego przez ustawodawcę, polegającego na uzależnieniu realizacji nabytego prawa do emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Trybunał podkreślił, między innymi, że art. 103a ustawy emerytalnej powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia.

Akcentowano również, że ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy emerytalnej ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Zatem od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Przepis art. 103 ust. 2a omawianej ustawy został jednak uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228, poz. 1507) i dopiero od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było tylko osiągnięcie odpowiedniego wieku i staż ubezpieczeniowy. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy emerytalnej na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej, znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Problem w sprawie rozpatrywanej przez Trybunał dotyczył zatem oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak skarżąca, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Trybunał stan taki ocenił negatywnie i stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r. Oznaczało to dla nich, że chcąc nadal pracować i jednocześnie pobierać emeryturę musiały rozwiązać stosunek pracy i raz jeszcze go nawiązać. Akcentowano przy tym, że decyzja o przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Znając warunki, jakie będzie musiał spełnić, aby zrealizować nabyte prawo – w tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – ma on szansę się do nich przygotować. Może zatem odpowiednio ułożyć stosunki ze swoim dotychczasowym pracodawcą, ewentualnie poszukać pracodawcy, który zgodzi się rozwiązać z nim stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać. Osoby, które przeszły na emeryturę w latach 2009-2010 bez konieczności rozwiązywania stosunków pracy, w związku z decyzją ustawodawcy o objęciu ich tym obowiązkiem, nie miały takiej możliwości. Wreszcie też, określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które

nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi, iż orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zgodnie natomiast z art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis ten ma wyraźnie zastosowanie do tych orzeczeń, dla których podstawą ich wydania był akt normatywny zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. W postanowieniu z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07 (LEX nr 347227) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzającego niezgodność z Konstytucją nieobowiązującego już przepisu ustawy, jest umożliwienie wznowienia postępowań sądowych, w których taki przepis stanowił podstawę prawną rozstrzygnięcia. Co do zasady wznowienie na tej podstawie może więc dotyczyć tych orzeczeń, które uprawomocniły się przed datą opublikowania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Wskazuje na to w szczególności brzmienie art. 407 § 2 k.p.c.

Nadto w piśmiennictwie dotyczącym wznowienia postępowania przyjmuje się, że skutkiem pośrednim stwierdzenia niezgodności kontrolowanego aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub aktem normatywnym wyższego rzędu jest - obok skutku bezpośredniego w postaci utraty przez akt normatywny mocy obowiązującej - możliwość podważenia rozstrzygnięcia sądowego lub administracyjnego podjętego na podstawie aktu normatywnego, którego w dacie rozstrzygnięcia sprawy dotyczyło domniemanie konstytucyjności, a który po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy został uznany za niekonstytucyjny. Oczywiście jest więc, że wznowienie postępowania w takich sytuacjach ma doprowadzić do sanacji postępowania sądowego (lub administracyjnego) opartego na niekonstytucyjnym akcie prawnym. Należy tym samym przyjąć, że po wznowieniu postępowania będzie się ono toczyć z pominięciem tych niekonstytucyjnych przepisów. W przeciwnym razie nieracjonalne byłoby dopuszczenie do wznowienia postępowania, które miałyby się toczyć na podstawie niekonstytucyjnego aktu prawnego, chociaż przez pewien czas obowiązującego.

Jednocześnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007/6/79; uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001/23/685; z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004/9/136; z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005/4/61; z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006/5/81 i z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 26/06, OSNC 2007/3/39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94; z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl.; z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl.; z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, niepubl.; z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004/7 -8/132, ze sprost. OSNC 2004/10/131; z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005/4/54; z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005/9/161; z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl.; z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl.; z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027; z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl.; z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl.; z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl.; z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009/1/16; z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/10/172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010/5/82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAP 2001/10/331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Przedstawione tu stanowisko podziela Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę. Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, które jednak nie zachodzą w okolicznościach tej sprawy. W reakcji na zarzuty apelacji odnotować jedynie wypada, że jednym z takich wyjątków jest sytuacja, gdy Trybunał Konstytucyjny wskazuje datę uchylenia aktu normatywnego, który uznał za niezgodny z przepisem lub też

odroczy obowiązywanie swego wyroku. Ponieważ jednak żadna z tych sytuacji nie zaistniała w związku z analizowanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., to kwestia skuteczności tego wyroku nie może budzić wątpliwości.

Na tej podstawie oraz zgodnie z przytoczonymi rozważaniami odnośnie mocy wstecznej wyroków Trybunału Konstytucyjnego zdaniem Sądu Apelacyjnego należało przyjąć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. ma w tym przypadku skutki retroaktywne. Utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów art. 103a ustawy emerytalnej w związku z art. 28 ustawy zmieniającej nastąpiła od daty ich uchwalenia, jednak przepisy te w zakresie oznaczonym w wyroku Trybunału są niekonstytucyjne od początku.

Jak wynika z powyższego, w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. prawo do emerytury dla ubezpieczonej, która nabyła je z dniem 1 marca 2009 r., mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury i które było jej wypłacane, zostało zachowane także od dnia 1 października 2011 r., o czym trafnie orzekł sąd pierwszej instancji w zaskarżonym wyroku.

Z tych przyczyn, Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja organu rentowego nie zawiera usprawiedliwionych podstaw, dlatego też na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją w całości.

SSO del. Beata Górka SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko